

การประเมินผลระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐ ด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) จังหวัดนนทบุรี

ชมกฤษ หุนนาค*

บทคัดย่อ

การประเมินผลระบบ GFMIS มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อประเมินปัจจัยพื้นฐานด้านสถานะแวดล้อม, ปัจจัยนำเข้า, กระบวนการ และผลผลิตของระบบ 2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน และ 3) เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงระบบ โดยใช้แบบจำลอง CIPP Model ของ Stufflebeam ใช้วิธีดำเนินการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสอบถาม รวมถึงแบบสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐที่ใช้ระบบ GFMIS โดยตรงในจังหวัดนนทบุรี เจ้าหน้าที่สำนักคลังจังหวัด และเจ้าหน้าที่กรมบัญชีกลาง

ผลการวิจัยพบว่า จากการประเมินปัจจัยพื้นฐานด้านสถานะแวดล้อม, ปัจจัยนำเข้า, กระบวนการ และผลผลิตของระบบโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลางทั้งสิ้น และมีปัญหาอุปสรรคต่างๆ ได้แก่ ความไม่พร้อมของหน่วยงานตั้งแต่แรก ซึ่งไม่มีการเปิดโอกาสให้แต่ละหน่วยงานได้ศึกษาสภาพปัญหา ความพร้อม หรือข้อมูลต่างๆ ก่อนนำระบบมาใช้, เจ้าหน้าที่ที่ใช้ระบบขาดความเชี่ยวชาญ มีการหมุนเวียนปรับเปลี่ยนเจ้าหน้าที่อยู่ตลอดเวลา อีกทั้งมีข้อจำกัดเรื่องความรู้ความสามารถในการใช้ระบบคอมพิวเตอร์ และงบประมาณที่รัฐจัดสรรไว้เพื่อใช้ดำเนินงานในระบบ GFMIS ไม่ครอบคลุมทุกอย่าง ซึ่งเป็นการเพิ่มภาระค่าใช้จ่ายให้กับแต่ละหน่วยงาน ส่วนวัสดุอุปกรณ์ที่ขาดประสิทธิภาพ ตัวระบบเองก็มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา รวมถึงขาดการสนับสนุนและการสั่งการที่ดีของผู้บริหาร เป็นต้น

จากผลการประเมินดังกล่าว ทำให้พบแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงระบบ ดังนี้ 1. รัฐควรมีการศึกษาถึงความคุ้มค่า ทั้งการดำเนินงานที่ผ่านมา รวมไปถึงคาดการณ์ค่าใช้จ่าย และแนวทางการพัฒนาต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตว่าคุ้มค่าหรือไม่ และรัฐมีความพร้อมในการรับมือมากแค่ไหนกับการใช้ระบบต่อไป เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจที่ก่อให้เกิดประโยชน์กับระบบการเงินการคลังของประเทศสูงสุด 2. รัฐควรมีการกำหนดแผนการฝึกอบรมและการพัฒนาบุคลากรระยะยาวต่อเนื่อง และ 3. ควรมีมาตรการใหม่ๆ ที่สามารถควบคุม ดูแลการตรวจสอบภายในของหน่วยราชการอย่างจริงจัง และมีระบบระเบียบมากขึ้น เป็นต้น

คำสำคัญ : การประเมินผล / ระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์

*นักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ABSTRACT

The evaluation of the government fiscal management information system (GFMIS) had the following 3 objectives: 1) to evaluate the surroundings, inputs, processes and system products; 2) to study problems and obstacles in the operation of; and 3) to find guidelines for developing and improving the system through the application of Context Input Process and Product (CIPP) Model of Stufflebeam. Both qualitative and quantitative research was done using a questionnaire and in-depth interviews to collect data from samples consisting of government officials directly employed by Nonthaburi Province and that also used GFMIS.

Research findings indicated an overall evaluation at a moderate level with some problems and obstacles remaining. Moreover, involved agencies were unprepared from the start as a result of not having the opportunity to study the nature of the problems, how to use GFMIS, or other information prior to system application. Operating officers were also inexperienced because of constant turnover and changing personnel and had limited knowledge in computer applications. Additionally, the government budget allocation for GFMIS operation was insufficient which added the burden of additional costs to each agency. The hardware equipment, including networking system, lacks efficiency and the system has no stability. As well, there was a lack of support and positive direction from management.

Evaluation results led to the following guidelines for developing and improving the system. 1) The public sector should conduct studies on break-even analysis, management background, future development guidelines and their readiness regarding the system, in order to create the most optimal decisions towards the government fiscal management of the country. 2) The government should set up a long-term personnel development training plan. 3) Additional criteria to control and monitor internal government systems should be systematically set up.

KEY WORDS: EVALUATION / GFMIS

บทนำ

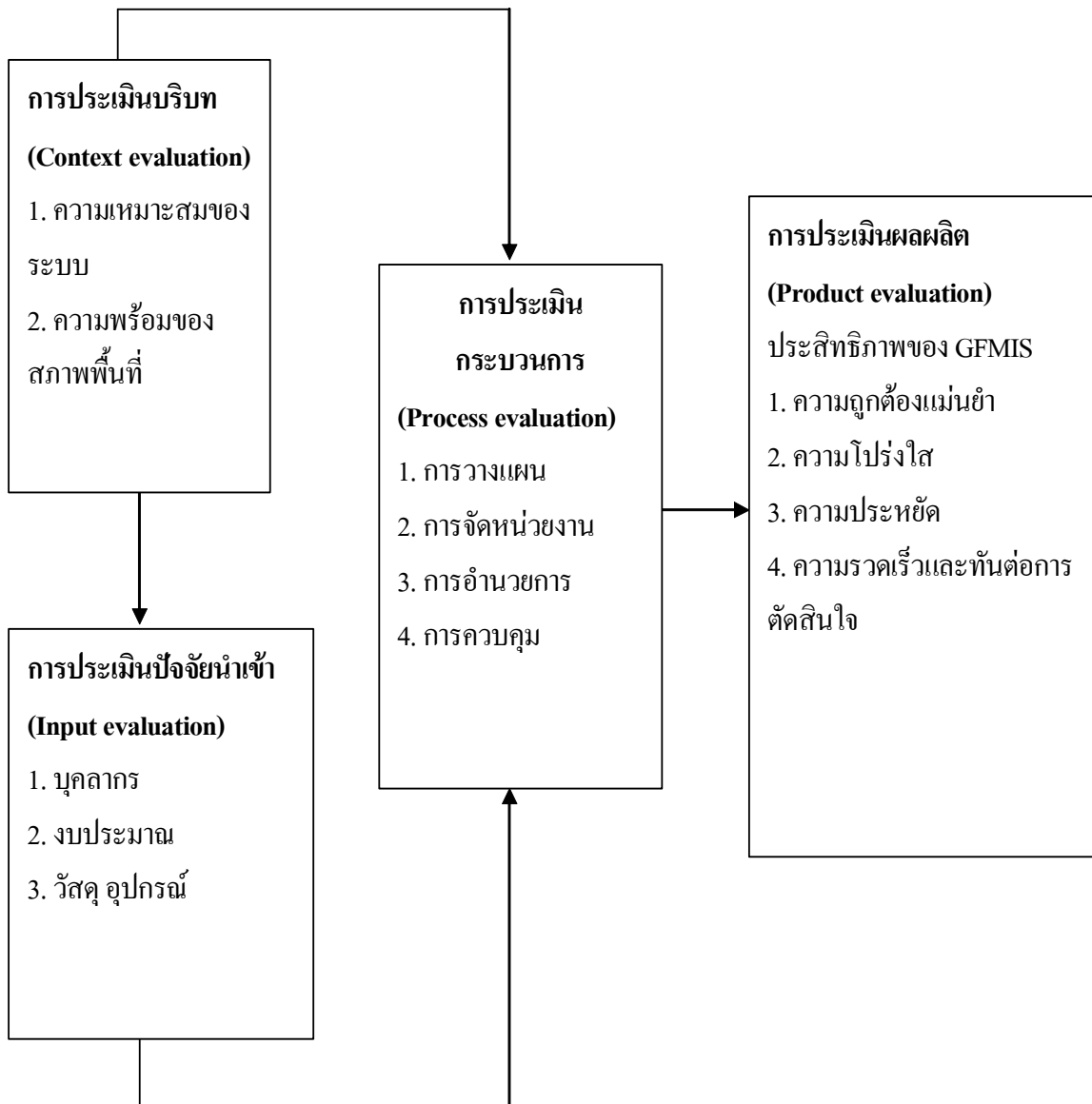
จากเหตุการณ์ที่ประเทศไทยประสบภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ เมื่อปีพ.ศ. 2540 มีสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการบริหารจัดการขาดธรรมาภิบาล (Bad Governance) การทุจริตประพฤติมิชอบ การบริหารที่ขาดประสิทธิภาพ และความไร้เสถียรภาพของรัฐบาล (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2541: 1) ได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในองค์การภาคเอกชน การใช้จ่ายใช้สอยของประชาชน รวมถึงมีผลกระทบต่อแนวทางการบริหารงานภาครัฐครั้งสำคัญ กล่าวคือมีการปฏิรูประบบการบริหารงานภาครัฐมาสู่การบริหารจัดการ

บ้านเมืองที่ดีหรือธรรมาภิบาล (Good Governance) เน้นให้ความสำคัญกับการจัดทำระบบสารสนเทศภาครัฐ ที่มีแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นส่วนประกอบสำคัญในการพิจารณาประมาณประจำปี (ธีระเมธ พกมณี, 2550: 5) ซึ่งแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศไทย พ.ศ. 2545-2549 ต้องการสร้างและผลักดันให้ประเทศไทยเดินหน้าไปสู่การเป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ (Knowledge-Based and Learning Society) การเป็นรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (e - Government) และการลงทุนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ส่งเสริมนวัตกรรม สนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศ (Driven Factors) ซึ่งเชื่อว่าบริบทข้างต้นเป็นพื้นฐานที่มั่นคง ช่วยส่งเสริมให้เกิดการใช้ IT ในภาครัฐและเทคโนโลยีเหล่านั้นเองที่จะเป็นตัวขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาประเทศ โดยในการปฏิรูประบบการบริหารการเงินการคลัง ได้นำระบบ GFMS มาใช้ เพื่อปรับกระบวนการดำเนินงานและการจัดการภาครัฐด้านการบริหารงบประมาณ การเงินและบัญชี การจัดซื้อจัดจ้าง การบัญชีต้นทุน และการบริหารทรัพยากรบุคคล อันเป็นการช่วยยกระดับการทำงานด้านการบริหารงานการคลังของภาครัฐให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งนี้เพื่อให้สามารถแปลงนโยบายและวิสัยทัศน์ของรัฐสู่การปฏิบัติได้จริง พร้อมกับเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะเพื่อความโปร่งใสในการดำเนินงาน รวมถึงเกิดความประหยัด สะดวก รวดเร็ว และความถูกต้อง แต่ในมุมกลับกัน จากการดำเนินงานที่ผ่านมา ก็พบว่า มีข้อบกพร่อง ปัญหา และอุปสรรคต่าง ๆ เกิดขึ้นตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ ที่อยู่ภายใต้ความกดดันของกรอบเวลา (กำหนดว่าต้องทำการศึกษาวิเคราะห์แนวทางการดำเนินงานก่อน ให้เสร็จภายใน 45 วัน) และที่น่าสังเกตอีกอย่างหนึ่งคือ ไม่มีการวิจัยและพัฒนาให้ละเอียดรอบคอบก่อนนำไปปฏิบัติ ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะ GFMS คือการสร้างระบบอิเล็กทรอนิกส์ขึ้นมาระบบหนึ่ง ที่สามารถนำมาบังคับใช้กับทุกหน่วยงาน ซึ่งในความเป็นจริงนั้นแต่ละหน่วยงานย่อมมีความแตกต่างกัน และมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ไม่เท่ากัน และปัญหาที่เชื่อมโยงเป็นลูกโซ่ตามมาก็คือ ความไม่พร้อมของทรัพยากร ทั้งเทคโนโลยีและบุคลากรปฏิบัติงานในระบบนี้ เป็นต้น

ดังนั้น จึงเป็นเรื่องที่น่าคิดว่า ระบบ GFMS มีผลการดำเนินงานในภาพรวมเป็นอย่างไร ประสบปัญหาตามที่กล่าวไว้ข้างต้นจริงหรือไม่ และมีสาเหตุมาจากอะไร โดยทำการศึกษาวิจัยที่จังหวัดนนทบุรี เนื่องจากที่ผ่านมา มีการบริหารจัดการที่มีคุณภาพ และเป็นจังหวัดในเขตปริมณฑลที่ถือได้ว่า มีความเจริญสูง เป็นที่ตั้งของหน่วยงานภาครัฐที่สำคัญ ตั้งแต่ระดับกระทรวงลงมา รวมถึงมีความพร้อมทางด้านเทคโนโลยี และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการบริหารการเงินการคลังภาครัฐ ด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งทำการประเมินทั้งด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตที่เกิดขึ้น เพราะการประเมินภายใต้ 4 ส่วนดังกล่าว มีความครอบคลุม สามารถทำให้ทราบถึงความเป็นมาตั้งแต่ก่อนเริ่มมีระบบ การดำเนินการระหว่างใช้ระบบ รวมถึงผลผลิตที่ได้ว่าเป็นอย่างไรบ้าง เพื่อนำไปสู่การหาแนวทางพัฒนา ปรับปรุงระบบให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น เนื่องจากเราไม่อาจปฏิเสธได้ว่า เงินเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนและบริหารประเทศ หากมีระบบจัดการการเงินการคลังที่มี "ธรรม" หรือ "ความดีงาม" อยู่ ย่อมส่งผลให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินงาน เกิดการใช้ทรัพยากรภายในองค์กรเป็นไป

อย่างคุ้มค่า โปร่งใส รวมถึงการได้ข้อมูลสถานภาพทางการเงินการคลังของรัฐที่ถูกต้อง รวดเร็ว และทันต่อเหตุการณ์ในการบริหารนโยบายเศรษฐกิจของประเทศ เพื่อสาธารณะหรือประชาชนเป็นผู้ได้ประโยชน์สูงสุดอย่างแท้จริง

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดประยุกต์จากตัวแบบ CIPP MODEL ของ Stufflebeam, D. et al. (1971).

Educational Evaluation and Decision Making. Itasca, Ill:Peacock.

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินปัจจัยพื้นฐานด้านสภาวะแวดล้อม, ปัจจัยนำเข้า, กระบวนการปฏิบัติระหว่างดำเนินการ และผลผลิตของระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS)
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS)
3. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS)

วิธีการดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีการวิจัยเชิงผสมผสาน โดยการวิจัยเชิงปริมาณมีเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามแบบประเมินค่าเพื่อการสำรวจความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ ที่ใช้ระบบ GFMIS โดยตรง ในจังหวัดนนทบุรี มีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 149 คน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพนั้น ได้ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็น (Non-probability Selection Sampling) โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ทั้งนี้ได้ทำการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่กรมบัญชีกลาง เจ้าหน้าที่สำนักคลังจังหวัด รวมถึงเจ้าหน้าที่ที่ใช้ระบบ GFMIS โดยตรง รวมทั้งหมด 5 คน เกี่ยวกับการประเมินปัจจัยพื้นฐานด้านสภาวะแวดล้อม, ปัจจัยนำเข้า, กระบวนการ และผลผลิตของระบบ อีกทั้งปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน และแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงระบบ ซึ่งเครื่องมือนี้จะช่วยอำนวยความสะดวกและทำให้สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้การตอบข้อปัญหาที่ต้องการศึกษาได้อย่างครบถ้วน ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS for Windows (Statistical Package for the Social Sciences) ประมวลผลและจัดทำตารางวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อนำเสนอและสรุป ส่วนสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อใช้ในการอธิบายข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างตามแบบสอบถาม และใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอุปนัย หรือเชิงตรรก (inductive analysis) สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ผลและอภิปรายผลการศึกษาค้นคว้าวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้แบ่งผลและอภิปรายผลการวิจัยเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลและอภิปรายผลการประเมินปัจจัยพื้นฐานด้านสภาวะแวดล้อม, ปัจจัยนำเข้า, กระบวนการปฏิบัติระหว่างดำเนินการ และผลผลิตของระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS)

1.1 ด้านปัจจัยพื้นฐานสถานะแวดล้อม (Context)

จากการศึกษาเพื่อประเมินปัจจัยพื้นฐานสถานะแวดล้อมของระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) ในด้านความเหมาะสมของระบบโดยภาพรวม พบว่า ระบบ GFMIS มีความเหมาะสมในระดับสูง มีค่าเฉลี่ย 3.86 เนื่องจากเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานราชการต่าง ๆ ที่เป็นผู้ใช้ระบบโดยตรงเล็งเห็นถึงความจำเป็นที่หน่วยงานต้องนำระบบ GFMIS เข้ามาใช้ในการบริหารการเงินการคลัง อีกทั้งผู้บริหารระดับจังหวัดก็ให้ความสำคัญกับระบบ ที่ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลสมัยพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2546 เห็นชอบให้ออกแบบระบบการเงินการคลังในระบบอิเล็กทรอนิกส์ และแผนปฏิบัติการปี 2546-2548 จากนั้นก็เริ่มใช้เมื่อ 1 ตุลาคม 2547 มุ่งหวังให้ประเทศไทยก้าวไปสู่การเป็นรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (e - Government) นอกจากนั้นแล้ว การกำหนดวัตถุประสงค์ของการนำระบบ GFMIS มาใช้งาน ซึ่งได้แก่ ความต้องการออกแบบและจัดสร้างระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐ ของประเทศไทยอย่างสมบูรณ์แบบ ทั้งในด้านรายรับรายจ่าย, เงินคงคลัง, บัญชีการเงินตามเกณฑ์คงค้าง, บัญชีทรัพย์สินถาวร, บัญชีต้นทุน และบัญชีบริหาร รวมถึงการจัดซื้อจัดจ้าง การจัดทำ การอนุมัติ การเบิกจ่าย การปรับปรุง และการติดตามการใช้งบประมาณ ที่เน้นการวัดประสิทธิผลและประสิทธิผลแบบ Output - Outcome เพื่อให้เกิดฐานข้อมูลกลางด้านการเงินการคลังภาครัฐแบบ Matrix และ Online Real Time ตามโครงสร้างกระทรวง ทบวง กรม และพื้นที่จังหวัด ก็มีความชัดเจน และสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล รวมถึงการจัดทำแผนปฏิบัติการก็เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการเงินการคลังที่มีอยู่เดิม และที่เป็นกฎระเบียบใหม่ ที่ตั้งขึ้นมาเพื่อรองรับการดำเนินงานในระบบ GFMIS โดยตรง

ด้านความพร้อมของสภาพพื้นที่ จังหวัดนนทบุรีโดยภาพรวม พบว่า มีความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.04 เนื่องจาก ทั้งส่วนกลางในฐานะที่เป็นผู้กำกับและพัฒนาระบบ รวมไปถึงหน่วยงานในจังหวัดนนทบุรีไม่ได้มีการศึกษาสภาพปัญหา และข้อมูลต่าง ๆ เช่น ความต้องการ, ความพร้อม และข้อจำกัด เป็นต้น ก่อนที่จะนำระบบ GFMIS มาใช้งาน รวมถึงไม่ได้สอบถามความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะจากผู้ที่จะต้องใช้งานนี้ ทั้ง ๆ ที่คนกลุ่มนี้จะต้องอยู่กับระบบไปตลอด แต่ในมุมกลับกัน ไปให้ความสำคัญกับฝ่ายการเมือง ที่ถือได้ว่าเป็นผู้วิ่งเต้น และสนับสนุนผลักดันให้เกิดการใช้ระบบ GFMIS ในหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้ปัญหาและภาระต่าง ๆ มาตกอยู่ที่หน่วยงาน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องงบประมาณ รวมถึงการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ แต่อย่างไรก็ตามในเบื้องต้น หน่วยงานก็สามารถเตรียมการ และรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นได้ในระดับหนึ่ง ถึงแม้จะซบเซาบ้างก็ตาม เพราะมีความคาดหวังว่า ระบบจะสามารถทำให้เกิดการบริหารงานที่มีความโปร่งใส ซึ่งเป็นความต้องการโดยทั่วไปของสังคมที่มองมายังการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ

1.2 ด้านปัจจัยนำเข้า (Input)

จากการประเมินปัจจัยนำเข้าของระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) ในด้านบุคลากรโดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.02 เพราะจากการสัมภาษณ์พูดคุย และการแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมในแบบสอบถามของเจ้าหน้าที่ พบว่า เจ้าหน้าที่ที่ทำงานในหน่วยงานของรัฐมีการปรับเปลี่ยน หมุนเวียน โยกย้ายกันอยู่เรื่อยๆ ทำให้ขาดเจ้าหน้าที่ที่ชำนาญ และเข้าใจระบบอย่างแท้จริง ส่วนการกำหนด จัดแบ่งหน้าที่ในการปฏิบัติงานก็พบว่ายังไม่มีความเหมาะสม และเพียงพอมากนัก บางหน่วยงานมีคนทำระบบแค่คนเดียว แต่มีภาระงานมาก นอกจากนั้นแล้วในส่วนของการอบรม หรือประชุมให้ความรู้กับเจ้าหน้าที่ก็มีไม่มากนัก อีกทั้งมีการจำกัดจำนวนคนที่เข้ารับการอบรม บางครั้งสิ่งที่ได้อบรมมา กลับไม่ได้เป็นไปในรูปแบบเดียวกันกับการปฏิบัติจริง รวมถึงการรับรู้ของเจ้าหน้าที่ในเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบก็น้อย และล่าช้า ทำให้เกิดปัญหาติดขัดตอนปฏิบัติงาน แต่เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่เห็นว่า ตนได้รับความร่วมมือ คำแนะนำในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นอย่างดี จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบ GFMIS โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่ในสำนักคลังจังหวัดนนทบุรี ที่ดูแลรับผิดชอบเรื่องนี้โดยตรง

ด้านงบประมาณ โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.75 เนื่องจากหน่วยงานต่างๆ ในจังหวัดนนทบุรีไม่ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณอย่างเพียงพอ และการดำเนินงานที่ผ่านมา ก็ประสบปัญหาด้านนี้ โดยงบประมาณที่รัฐจัดสรรไว้เพื่อใช้ดำเนินงานในระบบ GFMIS ไม่ครอบคลุมทุกอย่าง โดยให้เพียงเครื่อง Terminal ซึ่งก็จำกัดให้แค่สำนักคลังจังหวัด และส่วนราชการขนาดใหญ่บางแห่ง ส่วนหน่วยราชการที่ไม่ได้เครื่อง Terminal ก็จะได้รับโปรแกรมที่เรียกว่า Excel Loader แต่สำหรับอุปกรณ์อย่างอื่น เช่นคอมพิวเตอร์, ระบบอินเทอร์เน็ต, เครื่องพิมพ์, หมึกพิมพ์ และกระดาษ เป็นต้น เป็นหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบจัดหาเอง

ด้านวัสดุอุปกรณ์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับต่ำ มีค่าเฉลี่ย 2.17 เนื่องจาก บางครั้งเครื่องคอมพิวเตอร์ของหน่วยงานเสีย ส่วนระบบ Internet ชัดข้องอยู่เสมอๆ รายงานก็ออกมาช้า ไม่สามารถ Print รายงานใน Web Report ได้ การนำส่งข้อมูลผ่าน Web Excel ส่งได้ไม่ครบทุกตัว หรือในกรณีต้องการแก้ไขข้อมูล ก็แก้ไขไม่ได้ รวมถึงจำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์ และเครื่อง Terminal มีน้อย ไม่เพียงพอกับจำนวนผู้ใช้ระบบ

1.3 ด้านกระบวนการปฏิบัติระหว่างดำเนินการ (Process)

จากการประเมินกระบวนการของระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) ในด้านการวางแผนโดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.09 เนื่องจากระบบ GFMIS มีการกำหนดแผนการปฏิบัติงาน และกำหนดวิธีการควบคุม/การประเมินผลงานไว้อย่างชัดเจน เช่น คลังจังหวัดมีแผนการปฏิบัติงานไว้แล้วว่า จะมีการเบิกจ่ายในแต่ละปีอย่างไร รวมถึงมีระบบตรวจสอบภายในของแต่ละหน่วยงาน และการตรวจสอบจากกระบวนการของระบบ GFMIS เอง แต่

ในส่วนของการประชุม วางแผนคณะทำงาน เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานโดยตรงมีส่วนร่วมในด้านนี้น้อย อาจจะด้วยข้อจำกัดในหลาย ๆ อย่าง เช่น งบประมาณ, สถานที่ และการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งในการคัดเลือกเจ้าหน้าที่นั้น จะคัดเลือกจากหน่วยงานที่มีปริมาณงานมาก มีปัญหาในการใช้ระบบประจำ หรือหน่วยงานที่มีการหมุนเวียนเจ้าหน้าที่มาใหม่ และบางครั้งสำนักคลังจังหวัดก็จะส่งแบบสอบถามไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ว่าต้องการจะเข้าร่วมหรือไม่ จากแนวปฏิบัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่า มีการให้ความสำคัญกับขั้นตอนการวางแผนไม่มากนัก

ด้านการจัดหน่วยงานโดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ย 3.55 เนื่องจากการจัดหน่วยงานในส่วนของผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในระบบ GFMS จะดำเนินงานต่าง ๆ เป็นไปตามกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับทั่วไป ที่กำหนดให้หน่วยราชการต้องปฏิบัติ และเป็นไปตามกฎระเบียบที่ตั้งขึ้นมาใหม่เพื่อใช้ดำเนินงานในระบบ GFMS เอง รวมถึงมีแผนพัฒนาบุคลากรที่ชัดเจน โดยทำงานประสาน เชื่อมโยงกันระหว่างกรมบัญชีกลาง สำนักงานคลังจังหวัด มายังผู้บริหารของหน่วยราชการต่าง ๆ และสุดท้ายคือเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานโดยตรง

ด้านการอำนวยความสะดวก โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.93 เนื่องจากผู้บริหารของแต่ละหน่วยงานมีอำนาจในการสั่งการ และบริหารจัดการในเรื่องต่าง ๆ อย่างเต็มที่ แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าผู้บริหารจะให้ความสนใจมากน้อยแค่ไหน ซึ่งบางหน่วยงานผู้บริหารให้การสนับสนุน รับฟังปัญหา และช่วยหาแนวทางแก้ไขเป็นอย่างดี ใช้หลักเหตุผล รวมถึงมีความเป็นธรรมในการสั่งการต่าง ๆ แต่บางหน่วยงานผู้บริหารขาดความรู้ความเข้าใจในระบบ และรายงานตัวเลขต่าง ๆ จึงไม่ได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินงานในระบบมากนัก กล่าวคือ ตนเองเป็นเพียงผู้ประสานงานรับเรื่องมาเท่านั้น อีกทั้งขาดการสนใจเจ้าหน้าที่ และการติดต่อกับหน่วยงานอื่นที่ทำงานในระบบ GFMS ก็ไม่มากนัก ซึ่งส่งผลถึงระดับการสนับสนุนด้านงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ ที่จำเป็นในการดำเนินงานในระบบ GFMS อีกด้วย

ด้านการควบคุม โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ย 3.49 เนื่องจาก มีระบบการตรวจสอบถึง 2 ชั้น กล่าวคือ หน่วยงานราชการจะมีระบบตรวจสอบภายใน เช่น ลีวันมีหนังสือสั่งการ มีระเบียบบอกอยู่แล้ว ว่าสิ่งที่ทำ ๆ ตามอะไร และถ้าทำไม่ถูกต้อง ก็จะมีกลุ่มตรวจสอบภายในเข้ามาตรวจ นอกจากนั้นก็จะมีระบบตรวจสอบของระบบ GFMS เอง เช่น ลีวันจะมีการสรุปว่าเจ้าหน้าที่แต่ละคนได้เข้ามาทำอะไรในระบบบ้าง ลีวันสัปดาห์ก็มีรายงานสัปดาห์ให้ตรวจ ลีวันเดือนก็มีรายงานเดือน ดังนั้นเมื่อทำวันถูก สัปดาห์ถูก เดือนถูก ปีก็ต้องถูกตามไปด้วย ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ผู้บริหาร รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องกับระบบก็จะนำมาใช้ในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุงงานในระบบ GFMS อยู่ตลอดเวลา

1.4 ด้านผลผลิต (Product)

จากการประเมินผลผลิตของระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMS) ในด้านความถูกต้องแม่นยำโดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ย 3.62 เนื่องจาก

ระบบมีลักษณะการดำเนินงานแบบ Single Entry หมายถึง การบันทึกข้อมูลเข้าในระบบต้นทางเพียงครั้งเดียว ข้อมูลนั้นจะเข้าไปยังระบบงานอื่นที่เกี่ยวข้องโดยไม่ต้องบันทึกข้อมูลซ้ำอีก , Online Real Time หมายถึง เมื่อมีการ Save ข้อมูลเข้า GFMS แล้ว ข้อมูลจะเข้าไป Update ฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องทุกฐานในทันที และ Matrix Report หมายถึง การออกรายงานที่สามารถให้ข้อมูลได้หลายมิติ ทั้งมิติด้านหน่วยงาน ด้านพื้นที่ ด้านภารกิจ ด้านใดด้านหนึ่งหรือไขว้กัน นอกจากนั้นแล้ว ยังช่วยควบคุมให้ส่วนราชการได้รับทราบวงเงินงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร และไม่สามารถก่อหนี้ผูกพันเกินไปจากยอดเงินที่ได้รับ

ด้านความโปร่งใส โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.01 เนื่องจาก ระบบ GFMS เป็นเพียงการบันทึกในขั้นตอนการจัดทำใบ PO ว่าหน่วยงานนี้ มีคู่ขายคือใคร ชื่อสินค้าชนิดใด และจำนวนเท่าไรเท่านั้น ส่วนขั้นตอนอื่นๆ ได้แก่ การตกลงราคาระหว่างเจ้าหน้าที่พัสดุของหน่วยงานราชการต่าง ๆ กับเอกชน หรือผู้ขาย และการเปรียบเทียบราคา คุณภาพ จนถึงการจัดซื้อจัดจ้าง จะดำเนินการก่อนบันทึกลงในระบบ GFMS โดยมีระเบียบไว้ว่า สินค้า 5,000 บาทขึ้นไปต้องตกลงราคา หรือเกิน 1,000,000 ขึ้นไปต้องมีการประกวดราคาด้วยวิธีพิเศษ และมีคณะกรรมการตรวจสอบ ยื่นซองตรวจซอง ตรวจสอบสินค้า ดังนั้นจึงขึ้นอยู่กับว่าการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานมีความโปร่งใสแค่ไหน แต่อย่างไรก็ตามระบบ GFMS จะช่วยตรวจสอบอีกชั้นหนึ่งตอนบันทึกข้อมูลลงในระบบ โดยการเช็คจากรายงานการตั้งเบิก ว่าทำอะไรลงไปบ้าง ซึ่งทำให้เห็นส่วนเกินการใช้เงินจากรายงานที่ปรากฏขึ้น

ด้านความประหยัด โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.91 เนื่องจากเจ้าหน้าที่ที่มีความคิดเห็นว่า ระบบไม่ได้ช่วยลดการใช้แรงงาน, ลดขั้นตอน, ลดปริมาณเอกสาร และสถานที่จัดเก็บมากนัก เนื่องจากขณะนี้เจ้าหน้าที่ยังทำ 2 ระบบควบคู่กันไป คือการทำบัญชีด้วยมือ และทำในระบบ GFMS และปริมาณเอกสารทางบัญชีก็ยังมีปริมาณมากเท่าเดิม ซึ่งสาเหตุที่ต้องทำทั้ง 2 อย่าง เพราะ ขณะนี้เป็นช่วงเริ่มต้น จึงต้องมีการตรวจสอบว่าผลที่ได้จากระบบมีมือกับระบบ GFMS ตรงกันหรือไม่ แต่ก็ยังมีหลายหน่วยงานที่ถูกยกเลิกไม่ต้องทำระบบมือ เนื่องจากหน่วยงานดังกล่าวทำบัญชีถูกต้องกันประมาณ 3 เดือน แต่ตราบใดที่หน่วยงานยังทำไม่ถูกต้องตรงกัน ก็ยังไม่สามารถยกเลิกได้เพื่อไม่ให้กลายเป็นภาระกับบัญชีแผ่นดินในภาพรวม

ด้านความรวดเร็วและทันต่อการตัดสินใจ โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.28 เนื่องจากระบบช่วยให้ผู้บริหารระดับต่าง ๆ สามารถเรียกดู และตรวจสอบงบประมาณได้ตลอดเวลา ทำการตัดสินใจต่าง ๆ เป็นไปอย่างทันท่วงที อีกทั้งรายงานยังสามารถให้ข้อมูลได้หลายมิติ ทั้งมิติด้านหน่วยงาน ด้านพื้นที่ ด้านภารกิจ ด้านใดด้านหนึ่งหรือไขว้กัน แต่ส่วนใหญ่ปัญหาจะอยู่ในระดับเจ้าหน้าที่ที่ใช้ระบบมากกว่า กล่าวคือ บางครั้งระบบช้า ชัดข้อง ไม่สามารถใช้ระบบได้ทันที

ส่วนที่ 2 ผลและอภิปรายผลจากการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS)

1. ความไม่พร้อมของหน่วยงานตั้งแต่แรกก็นำระบบ GFMIS มาใช้

หน่วยงานต่าง ๆ ในระดับจังหวัดเป็นเพียงผู้รับคำสั่งให้ปฏิบัติตามนโยบายจากส่วนกลาง โดยในเบื้องต้นไม่ได้มีการเปิดโอกาสให้แต่ละหน่วยงานได้ศึกษาสภาพปัญหา ความพร้อม หรือข้อมูลต่างๆ และนำเสนอไปยังส่วนกลาง หรือกระทรวงต้นสังกัดก่อนนำระบบมาใช้ ซึ่งโดยสภาพความเป็นจริงแล้วหน่วยงานแต่ละแห่งย่อมมีความพร้อมแตกต่างกันไป จึงทำให้การนำระบบมาใช้ในช่วงแรกเกิดความสับสน และมีปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมายจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้ต้นตอที่ทำให้เกิดความไม่พร้อมของหน่วยงาน ก็เพราะข้อจำกัดของเวลา ที่ให้รับแรงในขั้นตอนการนำร่องใช้ระบบ

2. เจ้าหน้าที่ที่ใช้ระบบขาดความเชี่ยวชาญ

เจ้าหน้าที่ที่ใช้ระบบขาดความเชี่ยวชาญ เนื่องจากระบบราชการมีการหมุนเวียน ปรับเปลี่ยนเจ้าหน้าที่อยู่ตลอดเวลา ทำให้มีผู้เชี่ยวชาญหรือมีประสบการณ์ในการใช้ระบบจำนวนน้อย นอกจากนั้นเจ้าหน้าที่ส่วนหนึ่งที่เคยปฏิบัติงานในระบบเดิมมานาน ทำให้เกิดความคุ้นเคยกับระบบเดิมมากกว่าระบบใหม่ และไม่อยากจะเปลี่ยนมาใช้ระบบใหม่ อีกทั้งมีข้อจำกัดเรื่องความรู้ความสามารถในการใช้ระบบคอมพิวเตอร์ในการทำงาน

3. งบประมาณที่ใช้ในระบบจัดสรรให้ไม่ครบถ้วนทุกอย่าง

งบประมาณที่รัฐจัดสรรไว้เพื่อใช้ดำเนินงานในระบบ GFMIS ไม่ครอบคลุมทุกอย่าง โดยให้เพียงเครื่อง Terminal ซึ่งก็จำกัดให้แค่สำนักคลังจังหวัด และส่วนราชการขนาดใหญ่บางแห่ง ได้แก่ สำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 1, สำนักงานสรรพากรภาค 4, สำนักชลประทานที่ 11 กรมชลประทาน, สำนักทางหลวงที่ 11 กรมทางหลวง, สำนักงานจังหวัดนนทบุรี, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 อ.เมืองนนทบุรี, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2 อ.บางใหญ่, สถาบันทรวงอก, สถาบันบำราศนราดูร และโรงพยาบาลศรีธัญญา ส่วนหน่วยราชการที่ไม่ได้เครื่อง Terminal ก็จะได้รับโปรแกรมที่เรียกว่า Excel Loader แต่สำหรับอุปกรณ์อย่างอื่น เช่นคอมพิวเตอร์, ระบบอินเทอร์เน็ต, เครื่องพิมพ์, หมึกพิมพ์ และกระดาษ เป็นต้น เป็นหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบจัดหาเอง ซึ่งเป็นการเพิ่มภาระค่าใช้จ่ายให้กับแต่ละหน่วยงาน ดังนั้นจึงขึ้นอยู่กับว่าแต่ละหน่วยงานจะมีการบริหารจัดการการเงินกันอย่างไร ซึ่งในส่วนนี้ทำให้เห็นข้อแตกต่าง หรือความไม่เท่าเทียมกัน อันจะเป็นข้อจำกัดในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายด้วย

4. ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

ปัญหาเรื่องวัสดุอุปกรณ์เชื่อมโยงกับเรื่องงบประมาณที่ดูแลจัดสรรให้ไม่ครอบคลุมทุกเรื่อง ทำให้วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในระบบไม่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานมากนัก บางครั้งเครื่องคอมพิวเตอร์ของหน่วยงานเสีย ก็ต้องนำเครื่องส่วนตัวมาใช้ ส่วนระบบ Internet ช้ามาก ชัดข้องอยู่เสมอๆ รายงานก็ออกมาช้า ไม่สามารถ Print รายงานใน Web Report ได้ การนำส่งข้อมูลผ่าน Web Excel ส่งได้ไม่ครบทุกตัว หรือในกรณีต้องการแก้ไขข้อมูล ก็แก้ไขไม่ได้ทันที ข้อมูลจึงไม่ถูกต้องในสิ้นวันนั้น และนอกจากนั้นแล้ว ปัญหาที่พบมากคือ ระบบช้ามาก และขัดข้องในช่วงเวลาสิ้นเดือน หรือสิ้นปีงบประมาณ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานต่าง ๆ ได้เข้ามาใช้ระบบพร้อม ๆ กัน ซึ่งเป็นเพราะหน่วยงานไม่มีการวางแผนทางการเงินที่ดี ต้องรีบใช้เงินให้หมดตอนช่วงสิ้นปีงบประมาณ แต่บางส่วนก็เกิดจากงบที่ไม่ได้คาดการณ์ไว้วงหน้า หรือการวางแผนไว้แต่ปฏิบัติไม่ได้ตามนั้น

5. การสนับสนุนและการสั่งการของผู้บริหาร

ผู้บริหารมีอำนาจในการสั่งการ และสนับสนุนทางด้านต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานต่าง ๆ ในระบบ GFMS มีประสิทธิภาพ แต่พบว่า ผู้บริหารของหน่วยงานส่วนหนึ่งไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการนำระบบ GFMS มาใช้มากนัก ประกอบกับขาดความรู้ความเข้าใจในระบบ และไม่ได้พิจารณาตรวจสอบรายงานของฝ่ายการเงินและบัญชีอย่างทั่วถึง อีกทั้งการควบคุมตรวจสอบภายในก็ไม่มีอย่างต่อเนื่อง ทั้ง ๆ ที่มีระเบียบที่ระบุการควบคุมภายในไว้ และถึงแม้ว่าจะมีการตรวจสอบก็เป็นเพียงการสุ่มตรวจเท่านั้น นั้นแสดงให้เห็นว่า ถ้ามีการทุจริตแต่บังเอิญไม่ได้สุ่มตรวจเอกสารที่ทุจริต ก็ไม่เกิดอะไรขึ้น ส่วนเอกสารทางการเงินที่กฎหมายกำหนดให้เก็บไว้ 5 ปี ก็ไม่แน่อนว่าจะมีการตรวจสอบย้อนหลังอย่างครบถ้วน

6. ระบบมีการปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา

การดำเนินงานที่ผ่านมาตั้งแต่ปี 2547 จนถึงปัจจุบัน พบว่า ระบบมีการปรับปรุงแก้ไขวิธีการดำเนินงานอยู่เรื่อย ๆ กล่าวคือ เมื่อมีปัญหาจากการใช้ระบบ หรือมีนโยบายใหม่ ๆ ขึ้นมาก็ปรับเปลี่ยนระบบใหม่ เช่น ข.จ. 05 ซึ่งเดิมเป็น ข.จ. 01 คือ เมื่อส่วนราชการได้รับเงินมา ส่งจ่ายครั้งเดียว และต้องเขียน ข.จ. ครั้งเดียว ไม่สามารถเขียนเช็คแบ่งจ่ายชอยได้ ปัญหาคือ บางหน่วยงานรับเงินมาก่อนหนึ่ง เช่น ตังเบ็ก 100 บาท แต่ต้องการจ่ายเป็นงวด ๆ ซึ่งไม่สามารถทำได้ เนื่องจากระบบไม่ยอม ระบบจึงเปลี่ยนมาใช้ ข.จ. 05 สามารถแบ่งจ่ายชอยได้ เช่น เขียนเช็คได้ 4 ครั้ง ครั้งละ 25 บาท และนำมาบันทึกในแบบฟอร์มได้ จากนั้นข.จ. 05 ก็มาพัฒนาเพิ่มเติมอีก กรณีมีโครงการไทยเข้มแข็ง (2 พ.ย. 52) มีการปรับให้ส่วนราชการ Download ข.จ. 05 ใหม่ ซึ่งในใบรายละเอียดนั้นมีการปรับสูตรในการคำนวณ เพื่อที่จะให้สอดคล้องกับโครงการไทยเข้มแข็ง เป็นต้น จนทำให้ผู้ปฏิบัติเกิดความสับสน และยุ่งยากที่จะทำความเข้าใจใหม่ ซึ่งสิ่งนี้ถือเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความเบื่อหน่าย และยังทำให้งานที่ออกมาไม่มีประสิทธิภาพ เช่น การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของแบบฟอร์มแต่ละประเภทบ่อย

ทำให้การนำเข้ข้อมูลในระบบติดขัด, การเปลี่ยนแปลงรหัสบัญชีแยกประเภท ส่งผลกระทบต่อการตรวจสอบบัญชีย้อนหลัง เป็นต้น รวมถึงทำให้ต้องสิ้นเปลืองงบประมาณจำนวนมากเมื่อมีการปรับเปลี่ยนวิธีการในการดำเนินงานของระบบในแต่ละครั้ง

7. การฝึกอบรม

การฝึกอบรมมีน้อยไป และการฝึกอบรมในแต่ละครั้งก็มีการจำกัดผู้เข้าร่วมการฝึกอบรม โดยพิจารณาจากหน่วยงานที่มีปริมาณงานมาก มีปัญหาจากการใช้ระบบ หรือหน่วยงานที่มีการหมุนเวียนข้าราชการมาใหม่ และบางครั้งความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมหรือคู่มือการปฏิบัติงานก็ไม่ได้ตรงกันกับการปฏิบัติงานจริง เพราะวิธีปฏิบัติเปลี่ยนไปอยู่เรื่อย ๆ

ส่วนที่ 3 ผลและอภิปรายผลจากการหาแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS)

1. แนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงโดยโครงการ GFMIS และคลังจังหวัด

1.1) ไม่ว่าหน่วยงานในระดับใดก็ตาม หรือว่าจะมีภาระงานที่ต้องทำในระบบมากหรือน้อย ก็ควรที่จะให้ความสำคัญเท่า ๆ กัน โดยต้องมีการศึกษาสภาพปัญหา ความพร้อม ความต้องการ และความคิดเห็นต่าง ๆ เมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่งอยู่เรื่อย ๆ อันจะเป็นการช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น หรือไม่ให้เกิดปัญหาเพิ่มขึ้นอีก รวมถึงทำให้เห็นแนวทางพัฒนาระบบที่หลากหลาย และตรงกับความต้องการของผู้ใช้อย่างแท้จริง

1.2) ควรมีการฝึกอบรมเกี่ยวกับระบบให้มากกว่านี้ และในการอบรมในแต่ละครั้งไม่ควรจำกัดจำนวนผู้เข้าร่วมการฝึกอบรม หรือเพียงแค่คัดเลือกคนที่เกี่ยวข้องโดยตรง เช่น ฝึกอบรมเกี่ยวกับการเบิกจ่าย ก็เรียกคนที่ทำส่วนเบิกจ่ายคนเดียว แต่แท้จริงแล้วเจ้าหน้าที่คนหนึ่งปฏิบัติงานหลาย ๆ อย่าง บางครั้งก็ต้องทำงานแทนกัน ดังนั้นจึงควรให้ทุกคนได้รับความรู้เท่ากัน เพื่อสามารถทำความเข้าใจทั้งระบบได้ดียิ่งขึ้น

1.3) ในเมื่อขณะนี้ระบบ GFMIS มาใช้งานได้ระยะหนึ่งแล้ว ก็ควรยกเลิกการจัดทำบัญชีด้วยระบบมือ เนื่องจากปัจจุบันเจ้าหน้าที่ต้องทำ 2 อย่างควบคู่กันไป ซึ่งเป็นการทำงานที่ซ้ำซ้อน เพิ่มภาระงาน และเป็นการค้านกับแนวคิดที่ว่าระบบ GFMIS สามารถลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน

1.4) ควรหาวิธีการพูดคุย ชี้แจงทำความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานโดยตรงเมื่อมีการปรับปรุงระบบในแต่ละครั้ง ว่าเพราะเหตุใดต้องปรับปรุง วิธีการแบบเก่ามีข้อเสียอย่างไร และแบบใหม่ดีกว่าอย่างไร เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน เห็นประโยชน์/ความสำคัญของระบบ รวมถึงควรมีการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน และสอดแทรกความรู้ ค่านิยมใหม่ ๆ ให้กับเจ้าหน้าที่

1.5) ควรจัดให้มีการแก้ไขกฎหมาย และกฎระเบียบต่าง ๆ เพิ่มเติมให้ชัดเจน และสอดคล้อง หรือเอื้อประโยชน์ต่อระบบงาน GFMS เพราะขณะนี้การดำเนินงานบางอย่างของเจ้าหน้าที่ถูกจำกัดด้วย กฎระเบียบ ซึ่งส่งผลให้ประสิทธิภาพของระบบลดลงไปอีกด้วย

1.6) ควรมีการศึกษา ตรวจสอบให้ชัดเจนว่าแต่ละหน่วยงานมีปริมาณงานมากน้อยเพียงใด เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการพิจารณาจัดสรรอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น เครื่อง Terminal ในจำนวนที่มีความเหมาะสมและเพียงพอกับความต้องการ

1.7) ควรมีหลักสูตรในการพัฒนาความรู้ความสามารถในการบริหารงานด้านระบบ GFMS สำหรับผู้บริหารโดยเฉพาะ เช่น ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับระบบ GFMS, วิธีการในการตรวจสอบ ความครบถ้วน ถูกต้องของข้อมูลทั้งก่อนและหลังนำระบบแล้ว และวิธีการดูรายงานทางการเงินการคลัง เป็นต้น เพื่อให้ผู้บริหารได้มีความรู้ ความเข้าใจ และเห็นถึงความสำคัญของระบบ GFMS มากขึ้น อันจะนำไปสู่การช่วยสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมถึงทำให้ผู้บริหารได้นำข้อมูลทางการเงินการคลังเหล่านั้นมาใช้ในการบริหารเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2. แนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงโดยผู้บริหารของแต่ละหน่วยงาน

2.1) ควรให้มีการจัดสรรงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ในการปฏิบัติงาน ที่จะรองรับระบบ GFMS โดยเฉพาะมากขึ้น

2.2) ผู้บริหารของแต่ละหน่วยงานควรมีบทบาทในการควบคุม สั่งการ และสนับสนุน การดำเนินงานในระบบ GFMS อย่างจริงจังและชัดเจน โดยอาจจะมีกฎหมาย หรือระเบียบกำหนด หน้าที่ของผู้บริหารเกี่ยวกับ GFMS เลย ซึ่งจะทำให้ผู้บริหารได้เข้าใจ และมองเห็นถึงสภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่อยู่ในความดูแลของตนเองได้ดีขึ้น

2.3) ผู้บริหารควรมีการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับเจ้าหน้าที่ เพื่อจะได้มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้สำเร็จโดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การยกย่องชมเชย ความเชื่อใจ และการให้รางวัล เป็นต้น

3. แนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงโดยเจ้าหน้าที่ที่ใช้ระบบ

3.1) ควรมีการแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ในระดับหน่วยงานเดียวกัน หรือระหว่างหน่วยงาน เพราะแต่ละคนย่อมมีความเชี่ยวชาญ ชำนาญในระบบแตกต่างกัน การช่วยเหลือ เกื้อกูลกันจะทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเจ้าหน้าที่ และส่งผลให้งานออกมามีคุณภาพ รวมถึงช่วย แบ่งเบาภาระเรื่องการจัดฝึกอบรมของคลังจังหวัด และหน่วยงานต้นสังกัดอีกด้วย

3.2) พยายามเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ หรือติดตามข่าวสารอยู่เรื่อยๆ จากช่องทางต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ของ GFMS และของคลังจังหวัด, หนังสือเวียน และป้ายประกาศ เป็นต้น เพื่อให้รู้ทัน การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และนำมาใช้ในการปฏิบัติงาน

3.3) เจ้าหน้าที่ควรปรับเปลี่ยนทัศนคติในแง่ลบที่ต่อระบบ GFMS ในเมื่อเป็นเรื่องยาก

ที่จะปรับเปลี่ยนระบบให้ตรงกับความต้องการของเราทั้งหมด เราก็หันมาปรับตัวเองให้เข้ากับระบบ เพื่อให้เกิดการทำงานอย่างมีความสุข

บทสรุป

จากการประเมินปัจจัยพื้นฐานด้านสภาวะแวดล้อม (Context) พบว่า เจ้าหน้าที่ที่ใช้ระบบ GFMS โดยตรง ในจังหวัดนนทบุรี มีความคิดเห็นต่อปัจจัยพื้นฐานด้านสภาวะแวดล้อมของระบบโดยภาพรวมว่าอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน ปรากฏว่า ด้านความเหมาะสมของระบบโดยรวมอยู่ในระดับสูง ส่วนด้านความพร้อมของสภาพพื้นที่ ผลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการประเมินปัจจัยนำเข้า (Input) พบว่า เจ้าหน้าที่ที่ใช้ระบบ GFMS โดยตรง ในจังหวัดนนทบุรี มีความคิดเห็นต่อปัจจัยนำเข้าของระบบโดยภาพรวมว่าอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน ปรากฏว่า มีผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นมากที่สุด และรองลงมาก็คือ ด้านงบประมาณ ส่วนผลการประเมินที่อยู่ในระดับต่ำ ได้แก่ ด้านวัสดุอุปกรณ์ สำหรับผลการประเมินกระบวนการ (Process) พบว่า เจ้าหน้าที่ที่ใช้ระบบ GFMS โดยตรง ในจังหวัดนนทบุรี มีความคิดเห็นต่อกระบวนการของระบบโดยภาพรวมว่าอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน ปรากฏว่า มีผลการประเมินอยู่ในระดับสูง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดหน่วยงาน มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นมากที่สุด และรองลงมาก็คือ ด้านการควบคุม ส่วนผลการประเมินที่เหลือ ปรากฏว่า อยู่ในระดับปานกลางทั้ง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นมากที่สุด และรองลงมาก็คือ ด้านการอำนวยความสะดวก และสุดท้ายคือ ผลการประเมินผลผลิต (Product) พบว่า เจ้าหน้าที่ที่ใช้ระบบ GFMS โดยตรง ในจังหวัดนนทบุรี มีความคิดเห็นต่อผลผลิตเกี่ยวกับประสิทธิภาพของระบบโดยภาพรวมว่าอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน ปรากฏว่า มีผลการประเมินอยู่ในระดับสูงเพียงด้านเดียว ได้แก่ ด้านความถูกต้องแม่นยำ ส่วนผลการประเมินอีก 3 ด้าน ปรากฏว่า อยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านความรวดเร็วและทันต่อการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นมากที่สุด รองลงมาก็คือ ด้านความโปร่งใส และสุดท้ายคือ ด้านความประหยัด จากผลดังกล่าวสังเกตได้ว่า ไม่ว่าจะเป็นการประเมินปัจจัยพื้นฐานด้านสภาวะแวดล้อม, ปัจจัยนำเข้า, กระบวนการ และผลผลิตของระบบโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทั้งสิ้น และมีปัญหาอุปสรรคต่างๆ ได้แก่ ความไม่พร้อมของหน่วยงานตั้งแต่แรก ซึ่งไม่มีการเปิดโอกาสให้แต่ละหน่วยงานได้ศึกษาสภาพปัญหา ความพร้อม หรือข้อมูลต่างๆ ก่อนนำระบบมาใช้, เจ้าหน้าที่ที่ใช้ระบบขาดความเชี่ยวชาญ มีการหมุนเวียน ปรับเปลี่ยนเจ้าหน้าที่อยู่ตลอดเวลา อีกทั้งมีข้อจำกัดเรื่องความรู้ความสามารถในการใช้ระบบคอมพิวเตอร์ และงบประมาณที่รัฐจัดสรรไว้เพื่อใช้ดำเนินงานในระบบ GFMS ไม่ครอบคลุมทุกอย่าง ซึ่งเป็นการเพิ่มภาระค่าใช้จ่ายให้กับแต่ละหน่วยงาน ส่วนวัสดุอุปกรณ์ก็ขาดประสิทธิภาพ ตัวระบบเองก็มีการปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา รวมถึงขาดการสนับสนุนและการสั่งการที่ดีของผู้บริหาร เป็นต้น

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา (Recommendations)

- ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. งานเขียนของ อีระเมธ พกมณี (2550: 25-33) อธิบายไว้ว่าระบบเกิดขึ้นภายใต้ความกดดันของกรอบเวลา ไม่มีการวิจัยพัฒนา และความไม่พร้อมของทรัพยากร ประกอบกับผลการวิจัยที่ได้ก็พบว่า ระบบมีปัญหาและอุปสรรคหลายด้าน ดังนั้นโครงการ GFMS ควรมีการศึกษาถึงความคุ้มค่า ส่วนได้ส่วนเสียของระบบ โดยมองตามสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้น ทั้งการดำเนินงานที่ผ่านมา รวมไปถึงคาดการณ์ค่าใช้จ่าย และแนวทางการพัฒนาต่างๆที่จะเกิดขึ้นในอนาคตว่าคุ้มค่าหรือไม่ และรัฐมีความพร้อมในการรับมือมากแค่ไหนกับการใช้ระบบต่อไป เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจที่ถูกต้อง เกิดประโยชน์กับระบบการเงินการคลังของประเทศสูงสุด ซึ่ง ธรรมวิทย์ เทิดอุดมธรรม (www.nidambe11.net/ekonomiz/2004q3/article2004julyzap3.htm ค้นพบเมื่อวันที่ 8 มกราคม 2553) ได้เสนอแนะว่า ตามหลักเศรษฐศาสตร์นั้น การลงทุนในโครงการต่างๆ ควรมีการวิเคราะห์ความคุ้มค่าของการลงทุน เพื่อให้ภาครัฐมีการใช้เงินภาษีอากรของประชาชนที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนและ/หรือประเทศชาติมากที่สุด และการวิเคราะห์นี้จะช่วยป้องกันไม่ให้มีการลงทุนในโครงการที่ล้มเหลว จากงานวิจัยเรื่อง "โครงการศึกษาผลตอบแทนการลงทุนด้านไอทีของภาครัฐ" (2547) รายงานว่า โครงการด้านไอทีของรัฐส่วนใหญ่ไม่ได้มีการศึกษาหรือประเมินความคุ้มค่าของการลงทุนก่อนที่จะเริ่มโครงการ และขณะดำเนินโครงการ ซึ่งโดยแท้จริงแล้วต้องคำนึงถึง 3 ประเด็น ได้แก่ ประโยชน์, ต้นทุน และความเสี่ยงของโครงการ มีรายละเอียด ดังนี้

1) ด้านประโยชน์ของโครงการจะคำนึงถึงทั้งประโยชน์ที่ตกแก่ประชาชนผู้ใช้บริการ และประโยชน์ของหน่วยงานของรัฐเองในหลายๆ ด้าน ซึ่งรวมทั้งประโยชน์ที่เป็นตัวเงินและการดำเนินงานของรัฐ ตลอดจนประโยชน์ในเชิงการเมือง

2) ด้านต้นทุนจะคำนึงทั้งต้นทุนการลงทุนและต้นทุนดำเนินการ ซึ่งรวมทั้งการบำรุงรักษา

3) ด้านความเสี่ยงจะคำนึงถึงทั้งความเสี่ยงของโครงการและองค์กร ตลอดจนความเสี่ยงในด้านเทคนิค

2. รัฐควรมีนโยบายพัฒนาหลักสูตรการศึกษาของนักศึกษาที่เรียนด้านพาณิชยศาสตร์และการบัญชี ให้มีการเรียนรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับระบบ GFMS รวมถึงระบบอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อเมื่อคนเหล่านี้เข้ามาทำงานจะได้ไม่ต้องฝึกฝนมาก เรียนรู้ได้เร็วขึ้น และช่วยประหยัดงบประมาณในการฝึกอบรม ซึ่ง สงัด อุทรานันท์ (www.gotoknow.org/file/classroom/การพัฒนาหลักสูตร.doc ค้นพบเมื่อวันที่ 8 มกราคม 2553) ได้เสนอขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร ไว้ดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน คือ ข้อมูลทางด้านความต้องการ ความจำเป็นและปัญหาที่ระบบ GFMS ประสบอยู่ ตลอดจนนโยบายทางการศึกษาของรัฐ รวมถึงวิเคราะห์หลักสูตรเดิม เพื่อพิจารณาข้อบกพร่องที่ควรปรับปรุงแก้ไข

2) การกำหนดจุดมุ่งหมาย คือ คณะกรรมการดำเนินงานจะต้องร่วมกันพิจารณากำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐาน เช่น เพื่อสร้างบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการใช้ระบบ GFMS

3) การกำหนดเนื้อหา คือ การคัดเลือกเนื้อหาวิชาแล้วพิจารณาจัดลำดับเนื้อหาเหล่านั้นว่า เนื้อหาสาระใดควรเป็นพื้นฐานของเนื้อหาใดบ้าง ควรให้เรียนอะไรก่อนอะไรหลัง แล้วแก้ไขเนื้อหาที่ถูกต้องสมบูรณ์ทั้งสาระและการจัดลำดับที่เหมาะสม

4) การนำหลักสูตรไปใช้ คือ ผู้บริหาร และครูผู้สอนจะต้องศึกษาทำความเข้าใจ และมีความชำนาญในการใช้หลักสูตร ซึ่งครอบคลุมถึงการเตรียมการสอน การจัดการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อมต่างๆ เพื่อเสริมหลักสูตร และการบริหารการบริการหลักสูตร นอกจากนี้ยังครอบคลุมถึงการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ก่อนนำไปเผยแพร่ด้วย

5) การประเมินผลการใช้หลักสูตร ได้แก่ 1. การประเมินเอกสาร หลักสูตร เป็นการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร ว่ามีความเหมาะสมดี และถูกต้องตามหลักการพัฒนาหลักสูตรเพียงใด, 2. การประเมินการใช้หลักสูตร เป็นการตรวจสอบว่าหลักสูตร สามารถนำไปใช้ได้ดีในสถานการณ์จริงเพียงใด, 3. การประเมินผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตร เป็นการติดตามความก้าวหน้าของผู้สำเร็จการศึกษาว่าสามารถประสบความสำเร็จในการทำงานเพียงใด และ 4. การประเมินระบบหลักสูตร เช่น ทรัพยากรที่ต้องใช้ ระบบการจัดการเรียนการสอน และระบบการวัดและประเมินผล

6) การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร เป็นขั้นตอนที่เกิดขึ้นหลังจากได้ผ่านกระบวนการประเมินผลหลักสูตรแล้ว ซึ่งเมื่อมีการใช้หลักสูตรไประยะหนึ่งอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงทางสภาวะแวดล้อมและสังคม จนทำให้หลักสูตรขาดความเหมาะสม จำเป็นต้องมีการปรับปรุงแก้ไข

3. รัฐโดยกรมบัญชีกลาง กระทรวงต้นสังกัดของหน่วยงานต่างๆ และสำนักคลังจังหวัด ควรมีการกำหนดแผนการฝึกอบรมและการพัฒนาบุคลากรระยะยาวต่อเนื่อง โดยขั้นตอนในการอบรมมีดังนี้

1) การทบทวนความจำเป็นในการฝึกอบรม เป็นการพิจารณาว่า มีปัญหาอะไรบ้าง และเกี่ยวข้องกับบุคลากรในตำแหน่งงานใด ระดับใดบ้าง มีจำนวนเท่าใด

2) ระบุภารกิจที่เป็นปัญหาหรือต้องการพัฒนา เช่น เน้นฝึกอบรมให้กับเจ้าหน้าที่ที่โยกย้าย หรือเข้ามาทำงานในระบบ GFMS ใหม่

3) การกำหนดวัตถุประสงค์การฝึกอบรม สิ่งที่กำหนดไว้ในโครงการฝึกอบรมนั้นจะต้องเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมของผู้เข้ารับ การฝึกอบรมให้เป็นไปในลักษณะใดและระดับใด จึงจะสามารถแก้ไขปัญหาคือเป็นความจำเป็นในการฝึกอบรมได้ เช่น พัฒนาให้เจ้าหน้าที่ที่มีความเชี่ยวชาญในระบบสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถแนะนำความรู้ให้กับเจ้าหน้าที่คนอื่นๆ ได้

4) การจัดระดับความสำคัญของภารกิจที่เป็นปัญหา เป็นการช่วยกำหนดว่าควรจะมี

หัวข้อวิชาใดบ้าง ใช้ระยะเวลาเท่าใด ลำดับก่อน-หลังอย่างไร ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้บริหารงานฝึกอบรมสามารถใช้ทรัพยากรในการฝึกอบรมได้อย่างคุ้มค่า ทั้งในด้านของ เงิน เวลา สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนค่าเสียโอกาสของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง และตัวผู้เข้าอบรมเอง

5) การกำหนดหัวข้อวิชา หมายถึง เนื้อหาสาระของเรื่องที่ต้องการจะให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดความรู้ ความเข้าใจ ทศนคติ และความสามารถ เช่น การบันทึกแบบฟอร์ม การแก้ไขข้อมูลที่บันทึกไปแล้ว และแนวทางการดำเนินการเบื้องต้นเมื่อมีเหตุขัดข้อง

4. รัฐควรมีมาตรการใหม่ๆ ที่สามารถควบคุม ดูแลการตรวจสอบภายในของหน่วยราชการอย่างจริงจัง และมีระบบระเบียบมากขึ้น เช่น จัดทำข้อกำหนดที่ระบุถึงความผิด ถ้าหน่วยราชการละเลยการตรวจสอบภายในที่เข้มข้นขึ้น หรือปรับเปลี่ยนวิธีการปฏิบัติเดิมให้รัดกุมมากขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ในการควบคุมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบภายใน และเจ้าหน้าที่ที่ใช้ระบบด้วย สำหรับการควบคุมและตรวจสอบภายในที่มีประสิทธิภาพนั้น พบว่า บริษัทเอเชีย ซอฟท์ คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นบริษัทเอกชน มีแนวทางการควบคุมที่สามารถนำมาปรับใช้กับภาครัฐ ได้ดังนี้

1) ควบคุมภายในทั้งในระดับบริหาร และระดับปฏิบัติงาน โดยจัดทำคู่มือระเบียบ และวิธีปฏิบัติงาน เพื่อกำหนดภาระหน้าที่ อำนาจการดำเนินงานของผู้ปฏิบัติงาน และผู้บริหารไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และแบ่งแยกหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ผู้ควบคุม และผู้ประเมินผลออกจากกัน เพื่อให้เกิดการถ่วงดุล และตรวจสอบอย่างเหมาะสม

2) จัดตั้งสำนักตรวจสอบภายใน เพื่อประเมินผล และประสานงานกับผู้ตรวจสอบภายนอก รวมถึงจัดทำคู่มือการตรวจสอบภายใน และรายงานผลการตรวจสอบมายังผู้บริหาร

3) ในการประชุมแต่ละครั้ง คณะกรรมการตรวจสอบต้องเข้าร่วมประชุมทุกท่าน

4) มีการจัดทำแบบประเมินความเพียงพอของระบบควบคุมภายใน

5) มีการปรับปรุงและพัฒนาแผนงานระบบการควบคุมภายในให้ดียิ่งขึ้นอยู่เรื่อย ๆ

- ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

ด้านการศึกษาเพื่อวางแผนและพัฒนาระบบของภาครัฐ

ในการกำหนดนโยบายระยะสั้น หรือนโยบายที่เร่งด่วนของรัฐบาลนั้น รัฐควรศึกษาปัจจัยต่างๆ ให้ครอบคลุมเสียก่อนว่า จะส่งผลกระทบต่อแผนการดำเนินงานปกติของระบบ GFMS หรือไม่ มากน้อยเพียงใด และถ้าตัดสินใจทำ จะมีมาตรการต่างๆ รองรับอย่างดีหรือไม่ เพราะปัญหาส่วนหนึ่งที่ระบบต้องมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดก็เนื่องจาก ต้องพัฒนาระบบงานรองรับนโยบายที่เร่งด่วนของรัฐบาล เช่น การเบิกจ่ายเงินช่วยเหลือค่าครองชีพ, เบิกจ่ายงบประมาณกลางปี 52 และงบกระตุ้นเศรษฐกิจ ที่ต้องปรับแผนการพัฒนาระบบงานให้สอดคล้องกับนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล

ด้านบุคลากรที่ปฏิบัติงานในระบบ

1. การพัฒนาระบบงาน และการปฏิบัติงานด้านเทคนิคของภาครัฐยังต้องอาศัยบริษัทคู่สัญญา ทำให้มีข้อจำกัดในการพัฒนาระบบงาน และการปฏิบัติงานด้านเทคนิค รัฐจึงควรส่งเสริม และพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ เช่น สนับสนุนให้ทุนการศึกษาเฉพาะด้าน ดูงานในประเทศที่ประสบความสำเร็จในการบริหารการเงินการคลัง และที่สำคัญคือเปิดโอกาสให้แสดงความสามารถ มีความเชื่อมั่นว่าข้าราชการไทยก็มีความเชี่ยวชาญสูงเช่นกัน อีกทั้งยังมีความเข้าใจในระบบราชการเป็นอย่างดีอีกด้วย
2. รัฐควรจัดหาเจ้าหน้าที่ที่มีความเชี่ยวชาญ ชำนาญงาน เข้าใจระบบงานอย่างแท้จริง และมีการแบ่งภาระหน้าที่อย่างชัดเจน เพื่อให้คนที่มีความสามารถเหล่านั้นได้แลกเปลี่ยนความรู้ หรือช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ที่เข้ามาใหม่
3. รัฐควรเพิ่มแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เช่น สวัสดิการ การได้เลื่อนตำแหน่ง เงินเดือนอย่างเป็นธรรม ตามความสามารถของแต่ละคน

ด้านงบประมาณ

1. ควรมีการจัดสรรงบประมาณสำหรับการดำเนินงานเกี่ยวกับระบบ GFMS โดยเฉพาะของแต่ละหน่วยงานอย่างเพียงพอกับความต้องการ โดยพิจารณาจากโครงสร้างขององค์การ และปริมาณงานที่แท้จริง เพื่อไม่ให้ภาระต่าง ๆ มาตกอยู่ที่หน่วยงานในการหางบประมาณมาใช้ในการดำเนินงาน เนื่องจากแต่ละหน่วยงานก็ต้องบริหารจัดการเงินไปใช้ในส่วนอื่นด้วย
2. ควรเพิ่มงบประมาณในการฝึกอบรมให้กับหน่วยงานที่รับผิดชอบในการฝึกอบรม เช่น สำนักคลังจังหวัด หน่วยงานระดับกระทรวง ซึ่งเป็นต้นสังกัดของหน่วยงานในระดับจังหวัด เพื่อไม่ให้เกิดการจำกัดจำนวนคน และจำกัดจำนวนครั้งในการอบรมแต่ละปี โดยสำรวจค่าใช้จ่ายที่แท้จริงที่จำเป็นต้องใช้อย่างละเอียด เช่น ค่าสถานที่, อุปกรณ์, อาหาร และวิทยากร เป็นต้น เพื่อเป็นแนวทางในการสนับสนุนด้านงบประมาณที่เหมาะสม

ด้านวัสดุอุปกรณ์

ควรมีการจัดสรรเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำเนินงานในระบบ GFMS อย่างเพียงพอ และมีประสิทธิภาพ รวมถึงควรมีการเตรียมการไว้อย่างรัดกุม แก้ปัญหาให้อย่างทันท่วงทีเมื่อเครื่องมือเสีย หรือเกิดปัญหาใช้งานไม่ได้ และถ้ามีการเพิ่มเครื่องมือใหม่ๆ เข้ามา ก็ควรศึกษาและทดลองใช้ให้แน่ใจเสียก่อนว่า จะไม่ก่อให้เกิดปัญหาซ้ำซ้อนในภายหลัง

ด้านศูนย์ประสานงานให้คำปรึกษาและแก้ไขปัญหา

1. ศูนย์ประสานงานให้คำปรึกษา (Helpdesk) และสำนักคลังจังหวัดควรถือเจ้าหน้าที่ และผู้เชี่ยวชาญเพิ่มมากขึ้นในการรับแจ้งปัญหา บันทึกคำถาม และจัดการแก้ปัญหาให้โดยเร็ว

2. ควรมีการรวบรวม และเผยแพร่คำถาม ข้อเสนอแนะที่พบข้อบกพร่อง และสิ่งที่ควรรู้ต่างๆ มากขึ้น ในหลากหลายรูปแบบ เช่นวารสาร หนังสือ วีซีดี และคู่มือปฏิบัติงาน เป็นต้น เนื่องจากเจ้าหน้าที่บางส่วนมีข้อจำกัดในการเข้าไปศึกษาในเว็บไซต์

- ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ควรศึกษาผู้ชาย หรือเอกชนของหน่วยงานราชการ ด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาเพื่อประเมินระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) ในพื้นที่จังหวัดต่างๆ นอกเหนือจากจังหวัดนนทบุรี เพื่อเป็นการเปรียบเทียบว่าผลที่ได้แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร เพื่อนำไปสู่การหาวิธีการแก้ปัญหา พัฒนาที่ตรงจุดของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบ GFMIS

3. ควรศึกษาประสิทธิภาพการบริหารจัดการของผู้บริหารของแต่ละหน่วยงานในการดำเนินงานเกี่ยวกับระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) ว่ามีประสิทธิภาพหรือไม่ อย่างไร

4. ควรศึกษาความพร้อม และปัญหาอุปสรรคของการที่จะนำระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) มาใช้กับหน่วยงานราชการระดับอำเภอ ลงไปจนถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาเหมือนกับหน่วยงานในระดับจังหวัด

.....

เอกสารอ้างอิง

ธีระเมธ พกมณี. (2550). GFMIS จัดทำป้านภาครัฐ. กรุงเทพมหานคร: บริษัท โฆสิตการพิมพ์ จำกัด. บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2541). การสร้างธรรมาภิบาล (Good Governance) ในสังคมไทย.

เอกสารวิจัยวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

Stufflebeam, D. et al. (1971). Educational Evaluation and Decision Making. Itasca,

Ill : Peacock.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ธรรมวิทย์ เทอดอุดมธรรม. (2547). วิเคราะห์ความคุ้มค่าลงทุนไอทีของรัฐ. (ออนไลน์) วันที่ค้นข้อมูล 8 มกราคม 2553, เข้าถึงได้จาก <http://www.nidambe11.net/economiz/2004q3/article2004julyzap3.htm>

สัจด์ อุทรานันท์. (2528). การพัฒนาหลักสูตร. (ออนไลน์) วันที่ค้นข้อมูล 8 มกราคม 2553, เข้าถึงได้จาก <http://www.gotoknow.org/file/classroom/การพัฒนาหลักสูตร.doc>